

ISSN
2547-989X

Sinop Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi

Araştırma Makalesi

Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (2), 1344-1369

Geliş Tarihi:06.05.2023 Kabul Tarihi: 12.09.2023

Yayın: 2023 Yayın Tarihi: 15.10.2023

<https://doi.org/10.30561/sinopUSD.1293347>

<https://dergipark.org.tr/sinopUSD>

ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİJİTAL VATANDAŞLIK KAVRAMINA YÜKLEDİKLERİ METAFORLAR

Akın KARAKUYU*

Öz

Gittikçe dijitalleşen dünyada vatandaşlık anlayışı da dijital bir hale bürünmüş ve dijital vatandaşlık zorunluluk haline gelmiştir. Dijital vatandaşları, yetiştirecek onlara rol model olacak öğretmen adaylarının dijital vatandaşlığa yönelik metaforlarını belirlemek bu anlamda önemlidir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının dijital vatandaşlığa yönelik metaforlarını belirlemek amaçlanmıştır. Nitel araştırma modellerinden olgu bilim deseninde yürütülen çalışmada veriler tek bir sorudan oluşan soru formu ile toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu ölçüt örnekleme tekniğine göre belirlenen 110 öğretmen adayı oluşturmuştur. Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için analizler iki kodlayıcı tarafından yapılmıştır. Elde edilen kategoriler ve metaforlara ait kodlayıcılar arasındaki görüş uyum oranı % 92,7 olarak belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmen adayları dijital vatandaşlıkla ilgili olarak 6 kategoride toplam 43 farklı metafor üretmişlerdir. Bu kategoriler, hayati/değerli olarak dijital vatandaşlık, yol gösterici olarak dijital vatandaşlık, yaşam alanı olarak dijital vatandaşlık, gündelik yaşam olarak dijital vatandaşlık, meslek olarak dijital vatandaşlık ve eşya olarak dijital vatandaşlık şeklinde belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, vatandaşlık, dijital vatandaşlık, öğretmen adayı, metafor.

The Metaphors that Teacher Candidates Use Regarding Digital Citizenship

Abstract

In an increasingly digital world, the understanding of citizenship has also become digital and digital citizenship has become a necessity. In this sense, it is important to identify the metaphors of pre-service teachers who will raise digital citizens and be role models for them. In this study, it was aimed to determine the metaphorical perceptions of teacher candidates towards digital citizenship. In the study conducted in the phenomenology design, one of the qualitative research models, the data were collected with a form consisting of a single question. The study group of the research consisted of 110 teacher candidates determined according to the criterion sampling technique. Content analysis technique was used in the analysis of the data. In order to ensure the reliability of the research, the analyses were made by two

* Öğr. Gör. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Antakya MYO, karakuyuakin@gmail.com <https://orcid.org/0000-0001-7370-5464>

coders. The rate of agreement between the coders of the obtained categories and metaphors was determined as 92.7%. According to the results of the research, pre-service teachers produced 43 different metaphors in 6 categories related to digital citizenship. These categories were determined as digital citizenship as crucial/valuable, digital citizenship as a guide, digital citizenship as a living space digital citizenship as daily life, digital citizenship as a profession and digital citizenship as belongings.

Keywords: Digitization, citizenship, digital citizenship, teacher candidate, metaphor.

Giriş

Teknolojide yaşanan bütün gelişmeler adeta bir sel gibi her alanı ve herkesi etkilemiştir. Teknolojik cihazlar ve internet, teknoloji alanında yaşanan gelişmelerin başlıca aktörleri olarak değerlendirilebilir. Bu değişimlerden etkilenen alanlardan biri de vatandaşlık olmuştur. Artık günümüzde vatandaşlık geleneksel halinden sıyrılıp elektronik ortamlarda çift yönlü olarak yürütülen dijital bir hale bürünmüş ve dijital vatandaşlık kavramı ortaya çıkmıştır.

Dijital vatandaşlık, vatandaşlığın güncel hali olarak ifade edilebilir. Farmer (2010) dijital vatandaşlığı, internetteki bilgilere ulaşabilen ve bu bilgileri hem bireysel hem de toplumsal iyilik anlamında kullanabilen vatandaşlar olarak ifade etmektedir. Dijital vatandaş, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanırken eleştirel yaklaşım sergileyen, etik değerlere dikkat eden, bilgi paylaşımında ve diğer davranışlarında sorumluluklarını yerine getiren bireylerdir (Mercimek, Yaman, Kelek ve Odabaşı, 2016). Dijital bir cihaz ve internet bağlantısı ile erişim sağladığı dijital dünyada bilinçli bir şekilde hem resmi hem de gündelik yaşamdaki işlemlerini yerine getirebilecek temel bilgi ve becerilere sahip bireyler dijital vatandaşlar olarak nitelendirilebilir.

Dijital vatandaşlık, çok boyutlu bir kavramdır. Dijital sağlık, dijital güvenlik, dijital hak ve sorumluluklar, dijital hukuk, dijital erişim, dijital etik, dijital ticaret, dijital okuryazarlık ve dijital iletişim olmak üzere dokuz alt boyuttan oluşmaktadır. Ribble (2011) dijital vatandaşlığın boyutlarını ve kapsamını şu şekilde açıklamıştır;

Dijital Erişim; Bireyin dijital bir cihazla internete her yerden hızlı ve kaliteli bir şekilde erişmesi. Dijital Etik; dijital cihazları kullanırken haklarımız ve sorumluluklarımızın bilincinde olmaktır. Dijital Hukuk; gerçek yaşamda olduğu gibi sanal dünyada da geçerli kural ve yasalara karşı farkında olma ve uymadır. Dijital Hak ve Sorumluluk; sanal dünyada dijital cihazları kullanarak bireyin özgürce katılım hakkını, karşılaştığı suç durumlarına karşı şikayet hakkını ve diğer haklarını kullanabilmesidir. Dijital Sağlık; çok fazla teknoloji kullanımına bağlı olarak sağlık ve psikolojik sorunların yaşanmasını engellemek için alınan önlemlerdir. Dijital Güvenlik; kullandığımız dijital araçların ve kişisel bilgilerimizin güvenliğinin sağlanmasıdır. Dijital okur-yazarlık; teknolojiyi ne zaman ve nerede kullanacağını bilerek bilgiye ulaşma, sorgulama, üretme ve paylaşma bilinci kazanmadır. Dijital İletişim; dijital ortamlarda doğru araçları kullanarak insanlarla irtibat kurabilmektir. Dijital Ticaret; dijital bankacılığı kullanarak çevrim içi ortamlarda ürün ve hizmet alıp satmaktır (Ribble, 2011).

Dijital vatandaşlık günümüzde herkesin sahip olması gereken özelliklerden biridir. Özellikle teknolojiyi yoğun kullanan ve dijital cihazlarla mobil öğrenme gerçekleştiren öğrencilerde bu durum daha da önemli hale gelmiştir. Uluslararası eğitim teknolojileri derneği (ISTE) 2016 yılında öğrenenlerde bulunması gereken yedi standart belirlemiştir. Bu standartlardan biri de dijital vatandaşlıktır. Buna göre öğrenenler, dijital dünyada yaşamanın, öğrenmenin, iletişim kurmanın ve çalışmanın sorumluluklarını bilerek, güvenli, yasal ve etik biçimde davranışlar gösterirler.

Öğrenciler:

1-Kendi dijital kimliklerine sahip çıkarak dijital ortamlardaki yaptıklarının dijital ayak izi oluşturduğunu bilirler,

2-Dijital ortamlardaki her türlü işlemlerini yürütürken olumlu, güvenli, yasal ve etik davranış sergilerler,

3-Fikri mülkiyetin ne olduğunu bilerek buna uygun davranışlar gösterirler,

4-Kişisel verilerini dijital güvenliği koruyacak şekilde muhafaza ederler (ISTE, 2016).

Dijital vatandaşlık eğitimin amacı, insan hakları, ülkeler arası evrensel bir dayanışma ve fakirlik, çevre kirliliği, iklim değışikliği, çocuk işçiliği vb. küresel sorunlara dikkat çekerek farkındalık sahibi bireyler yetiştirmektir (Schattle, 2008). Ayrıca dijital vatandaşlık eğitimi ile küresel anlamda bağlılık hissedenden duyarlı ve bilinçli dünya vatandaşları ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır (Banks, 2004). Yeni dünya düzenine ve vatandaşlığın güncel haline uyum sağlamış, hem ülke hem de küresel çaptaki sorunlara karşı hassas ve katılımcı bireyler yetiştirmek dijital vatandaşlığın amaçları arasında gösterilebilir.

Geleneksel vatandaşların yetiştirilmesinde olduğu gibi dijital vatandaşların yetiştirilmesinde de öğretmenlere önemli bir rol düşmektedir. Öğretmen adaylarının meslek yaşamlarında olumlu rol model olabilmeleri ve bilinçli dijital vatandaşlar yetiştirebilmeleri için dijital vatandaşlığa yönelik metaforlarının belirlenmesi yol gösterici olabilir.

Metafor, kelime anlamı olarak meta (öte, üst) ve pherein (taşıma) anlamına gelmektedir (Demir, 2007). Metafor, farklı bilim alanlarında farklı anlamlara gelebilmektedir. Örneğin; Sosyoloji ve Felsefede, analogi; Edebiyat ve Dilbilim alanında, mecaz; Eğitim Bilimleri alanında ise daha çok benzetme anlamında (Balaban ve Yapıcı 2013) yani bir anlamı açıklarken başka bir anlam yapısını kullanma ondan yararlanma (Kövecses, 2002) şeklinde kullanılmaktadır. Metaforlar, insanların zihinlerinde haritalama oluşturma yöntemidir. Bu yöntem sayesinde insanlar, hayal kurma ve yaratıcı düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerini kullanıp, bunları kendi yaşantıları ile ilişkilendirmelerini sağlar (Girmen, 2007).

Meslek yaşantısında, Z kuşağı ve dijital vatandaş olarak adlandırılan öğrencilere rehberlik edecek ve her konuda onlara rol model olacak öğretmen adaylarının dijital vatandaşlığa ilişkin duygu, düşünce ve algılarının tespit edilmesi, eksiklerinin veya yeterliklerinin belirlenmesi önemlidir. Bu kapsamda çalışmada öğretmen adaylarının dijital vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin metaforlar aracılığıyla elde edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında şu sorulara cevap aranmıştır;

1-Öğretmen adayları dijital vatandaşlık kavramını hangi metaforlarla açıklamaktadırlar?

2-Öğretmen adayları tarafından belirlenen dijital vatandaşlıkla ilgili metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kategoriler altında toplanabilir?

Yöntem

1. Araştırmanın Deseni

Öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık kavramına yönelik metaforlarını belirlemenin amaçlandığı çalışmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma, insanların yaşantı, tecrübe, düşünce ve bakış açılarını nasıl yorumladıklarını açıklamaya çalışan modeldir (Merriam, 2013). Araştırmada desen olarak ise, olgu bilim (fenemoloji) deseni kullanılmıştır. Olgu bilim yaklaşımına göre tek bir gerçek ve tek bir doğru yoktur. Gerçeklik ve bilgilerimiz, kişilerin algıları ve bakış açıları ile içinde bulunduğumuz durum ve şartların etkisine göre değişebilir (Giorgi & Giorgi, 2003). Olgu bilim çalışmaları, insanların olguları nasıl hissettiği, betimlediği, yargıladığı, anlamlandırdığı ve algıladıklarına odaklanır (Patton, 2014). Bu anlamda çalışmada, öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık kavramına bakışları, algıları ve değerlendirmeleri belirlenmeye çalışıldığı için olgu bilim (fenemoloji) deseni kullanılmıştır.

2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 110 öğretmen adayından oluşmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken ölçüt örneklem kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, araştırmanın temel amacı doğrultusunda belirlenen ölçütleri karşılayan katılımcıların araştırmaya dâhil edildiği örneklem türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Çalışma grubunda ölçüt olarak, teknoloji bağımlılığı, bilgi ve iletişim teknolojileri gibi dersler alma ve çalışmaya katılmaya gönüllü olma belirlenmiştir. Bu nedenle çalışmada amaçlı örneklem türlerinden ölçüt örneklem kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının, %65,4'ü (n=72) kadın, %34,6'sı (n= 38) erkek; %42,7'si (n=47) 2. Sınıf, %57,3'ü (n=63) 3. Sınıf; %24,5'i (n=27) özel eğitim öğretmenliği, %43,6'sı (n=48) sınıf öğretmenliği ve %31,9'u (n=35) Türkçe öğretmenliği bölümünde öğrenim görmektedirler.

3. Verilerin Toplanması

Öğretmen adaylarından veriler, “Dijital Vatandaşlık gibidir; çünkü” cümlesi şeklinde tek sorudan oluşan veri toplama aracı ile toplanmıştır. Metafor çalışmalarında, gibi kavramı durum ile kaynak arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için, çünkü kavramı ise metaforun sebebinin ortaya çıkarılması için kullanılır (Saban, 2008). Çalışmada kullanılan veri toplama aracı, etik kurula sunulmuş ve Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, 02.11.2022 tarih ve 09 no’lu kararı ile etik ilkeler açısından herhangi bir sakıncasının olmadığına karar verilmiştir. Veriler toplanmadan önce katılımcılara çalışma ve metafor hakkında bilgiler verilmiştir.

4. Verilerin Analizi

Çalışmada öğretmen adaylarından elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi, bir metnin özünü değiştirmeden metinden elde edilen sözcük veya sözcük gruplarının kullanılarak kategori, tema ve kodların oluşturulduğu analiz tekniğidir (Büyüköztürk, vd., 2020). Çalışmada belirlenen araştırma problemleri doğrultusunda elde edilen veriler kodlar altında ortak özellik gösteren kodlar ise kategoriler altında toplanmıştır. Bu anlamda çalışmada veriler için içerik analizi kullanılmıştır.

4. Geçerlik Güvenirlik

Çalışmanın geçerliğinin ve güvenilirliğinin sağlanması için bazı önlemler alınmıştır. Çalışmanın geçerliğinin sağlanması için katılımcılardan görüşler alınmış ve doğrudan alıntılar şeklinde sunulmuştur. Ayrıca geçerliği sağlamak için çalışmanın yöntem kısmında desenin gerekçesi, çalışma grubu, örneklemin gerekçesi, veri toplama aracı ve analizin ne olduğu ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Araştırmanın güvenilirliği için analiz sonucu elde edilen bulgular yorum yapılmadan doğrudan alıntılar şeklinde sunulmuştur. Öte yandan çalışmanın güvenilirliği için kodlayıcılar arasındaki uyuma Miles ve Huberman (1994) görüş uyumu formülü kullanılarak bakılmıştır. Kodlayıcılar arasındaki uyum oranı, %92,7 olarak belirlenmiştir.

Bulgular

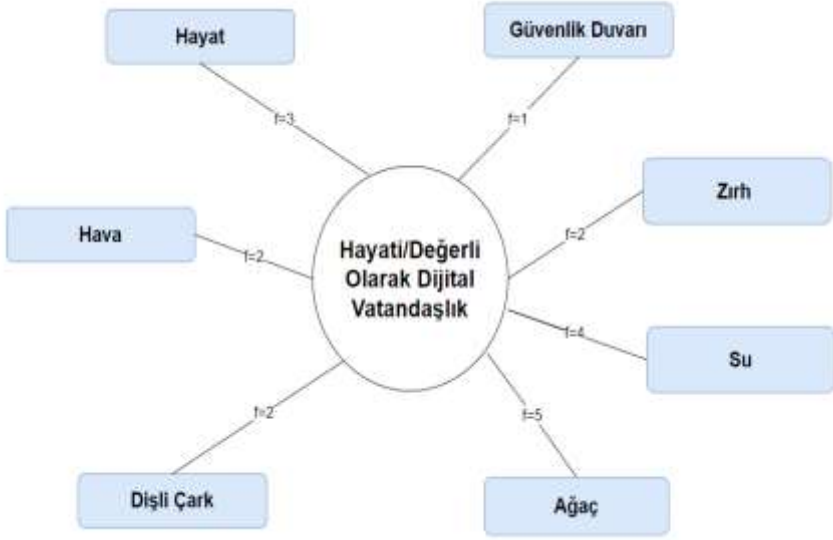
Öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkla ilgili metaforlarına ilişkin elde edilen bulgular öncelikle kategoriler halinde şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Dijital Vatandaşlığa Yönelik Metaforların Kategorileri

Şekil 1’ de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık kavramına yönelik metaforları 6 kategori olarak sınıflandırılmıştır. Bu kategoriler; hayati/değerli olarak dijital vatandaşlık (f=19), yol gösterici olarak dijital vatandaşlık (f=19), gündelik yaşam olarak dijital vatandaşlık (f=13), eşya olarak dijital vatandaşlık (f=19), meslek olarak dijital vatandaşlık (f=22) ve yaşam alanı olarak dijital vatandaşlık (f=18) 43 tane farklı olmak üzere toplam 110 metafor görülmektedir.

Öğretmen adaylarının hayati/değerli olarak dijital vatandaşlık kategorisine yönelik ürettikleri metaforlara şekil 2’de yer verilmiştir.

Şekil 2. Hayati/Değerli Olarak Dijital Vatandaşlık Kategorisi Metaforları

Şekil 2'e göre öğretmen adaylarının, hayati/değerli olarak dijital vatandaşlık kategorisine ait ortaya koydukları 7 farklı toplam 19 metafor vardır. Bu metaforlar, hayat (f=3), güvenlik duvarı (f=1), zırh (f=2), su (f=4), ağaç (f=5), dişli çark (f=2) ve hava (f=2) şeklindedir. Metaforlara ait ifadeler şu şekildedir;

Ö79: "Hayat gibidir. Çünkü içerisinde iyi ve kötü olan her şeyi barındırır. Kullanımı sana aittir. Kendin içerisinde seçim yaparak ayırt edersin. Hayatta olduğu gibi belli kuralları (hak, hukuk, güvenlik gibi) vardır."

Ö48: "Dijital vatandaşlık güvenlik duvarı gibidir. Çünkü; dijital vatandaş kavramına uyan bireyler sayesinde internet ortamında dünyanın dört bir yanından insanlar aynı çevrim içi ortamı güvenle paylaşırlar. Bireyler iletişim halindeyken etik kurallara, kişisel verilerin gizliliğine dikkat ederek siber dünyada problem yaşamazlar."

Ö21: "Zırh gibidir. Bizi bilinçli ve ahlaki seviyeye yükselten, çevreden gelen sosyal ağlar nedeniyle mağduriyetimizi azaltan hak ve sorumluluklarımızın farkına varmamızı sağlayan güçlü ve sağlam bir zırhtır."

Ö27: “Dijital vatandaşlık su gibidir. Çünkü; doğru ve yerinde kurallara uygun kullanırsak yararımıza olur. Aksi takdirde içinde kayboluruz.”

Ö102: “Dijital vatandaşlığı ağaç olarak görüyorum. Çünkü; kişi bilgi ve teknolojiyi ne kadar öğrenirse bu konuda bilgi sahibi olursa ağaç o kadar gelişir, yeşillenir ve büyür. Kötü ve yanlış kullanırsa ağaç kurur.”

Ö87: “Dijital vatandaşlık dişli çarklar gibidir. Çünkü; erişim, etik, hukuk, sağlık, güvenlik ve ticaret gibi birbirinden ayrılmayan ve bir bütün oluşturan dişli-lerin parçaları gibidir. Bir tanesi döndükçe diğerleri de ondan etkilenip dönmeye ve sistemi çalıştırmaya başlar. Böylelikle çark döndükçe dijital vatandaşlık başrolde yerini alır.”

Ö62: “Hava gibidir. Havanın içinde yaşamımızı sürdürmemizi sağlayan gazlar vardır. Bu gazlar olmadığında yaşam mümkün değildir. Dijital vatandaşla-rında sahip olması gereken bazı bilgi ve beceriler olması gerekir. Bunlara sahip ol-madan günümüz şartlarında vatandaşlığını sürdürmesi zordur.”

Eğitim fakültesi öğrencilerinin yol gösterici olarak dijital vatandaşlık kate-gorisine ait metaforlarına şekil 3’te yer verilmiştir.

Şekil 3. Yol Gösterici Olarak Dijital Vatandaşlık Kategorisi Metaforları

Şekil 3'e göre öğretmen adaylarının yol gösterici olarak dijital va-tandaşlık kategorisine ait ortaya koydukları 6 farklı toplam 19 metafor vardır. Bu metaforlar, Atatürk ilkeleri (f=1), anne (f=4), anayasa (f=2), navigasyon (f=5), kumanda (f=3) ve ışık (f=4) şeklindedir. Metaforlara ait bazı ifadeler şu şekildedir:

Ö31: *“Dijital vatandaşlık Atatürk ilkeleri gibidir. Çünkü; dijital vatandaşlık ve alt boyutları Atatürk ilkeleri gibi kişinin sanal dünyada hak ve özgürlüklerini korur. Dijital vatandaşlık, teknolojinin gelişimiyle insanlığın işlerini kolaylaştırmakta, zaman, mekan, ekonomi ve daha birçok açıdan tasarruf sağlamaktadır. Kısacası, Atatürk ilkeleri ve dijital vatandaşlık dünyanın yenilik ve değişimini ele alarak yol gösterir.”*

Ö3: *“Dijital vatandaşlık anne gibidir. Vatandaşları korur, kollar, yol gösterir. İşlerini kolaylaştırır, yarı yolda bırakmaz. Nasıl ki annemiz bizi hayata hazırlar o olmadan zorlanırsınız. Dijital vatandaşlıkta günümüz için aynı durumdadır.”*

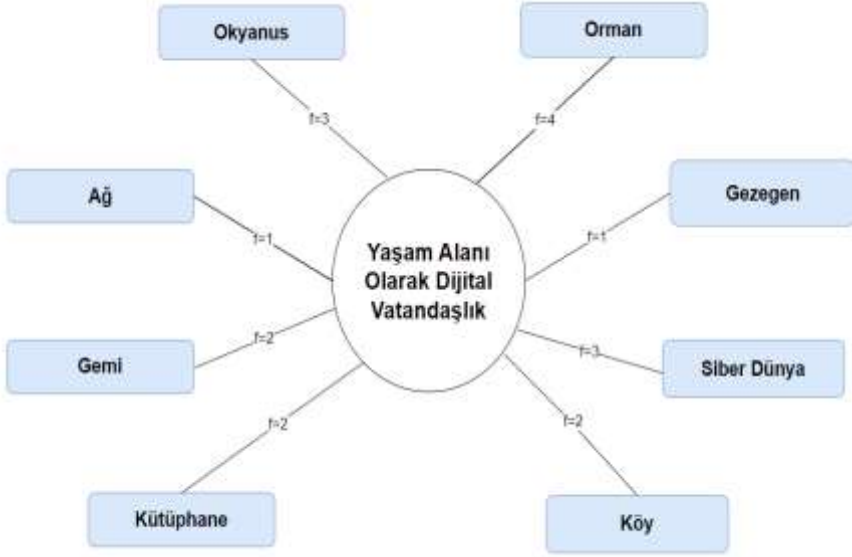
Ö7: *“Anayasa gibidir. Anayasada belirli kurallar olduğundan ve uyulması gerektiğinden her bir dijital vatandaşın da uyması gereken bazı kurallar vardır. Anayasa devleti ayakta tutan yasa olduğu gibi dijital vatandaşlıkta günümüz insanlarının vatandaş olmasını sağlayan bir kavramdır.”*

Ö9: *“Dijital vatandaşlık navigasyon gibidir. Çünkü; navigasyon bir yerden başka bir yere gitmek için en uygun yolu bulan ve gidilecek adrese en hızlı bir şekilde ulaşmayı sağlayan uygulamadır. Dijital vatandaşlıkta amaçlardan biri bilgiye en kısa yol-dan ve en doğru yoldan ulaşmaktır. Dijital vatandaşlık bu yönüyle navigasyona benzemektedir.”*

Ö80: *“Dijital vatandaşlık uzaktan kumanda gibidir. Çünkü; tek tuşla bütün kanalları görebiliyoruz ve değiştirebiliyoruz. Dijital vatandaşlıkta uzaktan kumanda gibi tek tuşla yerimizden kalkmadan özgürce hak sahibi olduğumuz, fikirlerimizi ifade edebildiğimiz, dünyadaki tüm olaylardan haberdar olduğumuz ve ev ortamında alışveriş yaptığımız geniş bir platformdur.”*

Ö11: “Dijital vatandaşlık bir mum ışığı gibidir. Çünkü; doğru kullanıldığında ateşiyle seni ısıtır, ışığıyla doğru yolu gösterir. Ama yanlış kullanıldığında tıpkı bir mum gibi söner. Sönen ışık sana artık doğru yolu gösteremez.

Öğrencilerin yaşam alanı olarak dijital vatandaşlık kategorisine ait metaforlarına şekil 4’te yer verilmiştir.

Şekil 4. Yaşam Alanı Olarak Dijital Vatandaşlık Kategorisi Temaları

Şekil 4’e göre öğretmen adaylarının yaşam alanı olarak dijital vatandaşlık kategorisine ait ortaya koydukları 8 farklı toplam 18 metafor vardır. Bu metaforlar, okyanus (f=3), orman (f=4), gezegen (f=1), siber dünya (f=3), köy (f=2) kütüphane (f=2), gemi (f=2) ve ağ (f=1) şeklindedir. Metaforlara yönelik bazı örnek ifadeler şu şekildedir;

Ö54: “Dijital vatandaşlık bence bir okyanus gibidir. Nasıl ki okyanusa girebilmek ve derinlere dalabilmek için yüzmek bilmek gerekiyorsa interneti kullanabilmek için de ona erişebilmek ve onu doğru ve yerinde kullanmayı bilmek gerekiyor. Mesela dalgıçlar daha derinlere dalarak daha çok veri edinebiliyorlar. Aynı şekilde

interneti ne kadar yoğun yani aslında çok amaçlı kullanabilirsek o kadar çok bilgi edinmiş oluyoruz.”

Ö106: *“Dijital vatandaşlık orman gibidir. Çünkü; orman insanların, hayvanların ve bitkilerin yaşamı için önemlidir. Dijital vatandaşlıkta sanal dünyanın ormanıdır. Orman nasıl kaynaklarıyla fayda sağlıyorsa, dijital vatandaşlıkta insanlara sunduğu imkanlarıyla fayda sağlar. Ormanlar olmadan dünya yaşamı tehlikeye girer. Sanal ortamda da dijital vatandaşlık olmazsa insanların birbirleriyle iletişimi, sunulan yararlar tehlikeye girmiş olur. Nasıl ki ormanımızı koruyorsak dijital vatandaşlıkta bizim kimliğimizi, haklarımızı ve iletişimimizi korur.”*

Ö61: *“Dijital vatandaşlık gezegen gibidir. Çünkü; dijital vatandaş olan bir birey dijital etik, dijital hukuk, dijital erişim, dijital ticaret, vb. konularda bilgi sahibidir. Tıpkı gezegenlerin birbiri etrafında, belli bir düzen ve yörüngede dönmesi gibi dijital vatandaşlık ve diğer boyutları birbirine bağlıdır. Birindeki bozulma tüm düzeni olumsuz etkiler. “*

Ö83: *“Dijital vatandaşlık siber dünya gibidir. Çünkü; sanal dünyada her türlü erişime sahip olabiliyorsun. Günümüz dünyasında dijital kullanım ciddi arttı. Özellikle pandemi döneminde dijital ticaretten, dijital erişime, dijital güvenlikten, dijital sağlığa her işimizi sanal ortamlarda yürüttük. Bu nedenle artık ikinci bir dünyamız gibi oldu.”*

Ö92: *“Dijital vatandaşlık köy gibidir. Çünkü; köy küçük bir yerleşim yeri olduğu için herhangi bir olay çabuk yayılır, herhangi bir olay çabuk duyulur. Dijital vatandaşlık sayesinde dünya da küçük bir köy haline gelmiştir.”*

Ö6: *“Dijital vatandaşlık kütüphane gibidir. Çünkü; onun ile ilgili bilmen gerekenleri raflarında barındırarak sana hayatını kolaylaştıracak bilgileri hiçbir karşılık beklemeden sunar. Dijital ortamların bize sunduğu bilgiler içinde bizden bir şey istemez. Onun için önemli olan bizim aradığımızı bulabilmemiz ve tıpkı kütüphanelerde sessiz olduğu gibi başkalarının haklarını ihlal etmeden amacımıza ulaşmamızdır.”*

Ö17: “Dijital vatandaşlık gemi gibidir. Çünkü; dijital vatandaşlıkta edindiğimiz bilgileri doğru bir şekilde kullanırsak gemimiz denizin üstünde yüzmeye devam eder. Ancak başka dijital vatandaşlara yönelik kötü, saldırgan ve kaba davrandığımızda gemimiz su alır.”

Ö32: Dijital vatandaşlık dünyanın her yerini saran bir ağ gibidir. Çünkü; bilgi ve iletişim teknolojileri ile ortaya çıkan vatandaşlığın güncel halidir. Birçok konuda vatandaşlara kolaylık sağlar ve bunu tüm dünya geneli için yapar. Onu kocaman bir örümcek ağına benzetiyorum.”

Katılımcıların eşya olarak dijital vatandaşlık kategorisine ait metaforlarına şekil 5’te yer verilmiştir.

Şekil 5. Eşya Olarak Dijital Vatandaşlık Kategorisi Temaları

Şekil 5’e göre öğretmen adaylarının eşya olarak dijital vatandaşlık kategorisine ait ortaya koydukları 8 farklı toplam 19 metafor vardır. Bu metaforlar, anahtar (f=5), ayna (f=1), beyaz eşya (f=2), şemsiye (f=3), sihirli lamba (f=2) bilgisayar

(f=2), çöp kovası (f=1) ve alışveriş sepeti (f=3) şeklindedir. Metaforlara yönelik bazı örnek ifadeler şu şekildedir;

Ö82: “Dijital vatandaşlık anahtar gibidir. Çünkü; dijital platformlarda uyulması gereken kuralların olduğunu bilen, bilinçli, hak ve özgürlüklerinin farkında olan kişi hem kendine hem de topluma faydası olur. Bu anahtar bize güzel kapılar açar.”

Ö6: “Dijital vatandaşlık ayna gibidir. İnsanın kendisine yapılmasını istemediği şeyleri empati yaparak karşı tarafa yapmaz. Davranışlarının ve sorumluluklarının farkında olarak etik neticelere dikkat eder. Sanal ortamda sadece kendisine değil herkese zarar vermeyecek şekilde kullanır.”

Ö77: “Dijital vatandaşlık evde kullandığımız beyaz eşya gibidir. Çünkü; hayatta bize kolaylık sağlar. Vakit kaybindan kaçınmamızı ve evdeki gündelik işlemlerimizi kolaylıkla halletmemizi sağlar. Evde kullandığımız beyaz eşyaların bize günlük yaşantımızda yardımcı olduğu gibi dijital vatandaşlıkta günlük yaşantımızdaki birçok işimizi tek tıkla hallederek bize yardımcı olur.”

Ö71: “Dijital vatandaşlık şemsiye gibidir. Birçok kolu vardır. Dijital vatandaşlıkta farklı birçok boyutu vardır. Değişen zamanla birlikte güncellenen hayatta bilgi ve değişim yağmuruna karşı bizleri koruyacak olan dijital vatandaşlıktır.”

Ö53: “Dijital vatandaşlık Alaaddin’in sihirli lamba gibidir. Çünkü; istediğimiz her bilgiye tek tuşla ulaşırız. Tabi ulaştığımız her bilgiyi doğru kabul edemeyiz. Doğru olup olmadığını kontrol etmeliyiz. Dijital vatandaşlık biz dijital yerliler için oldukça eğlenceli ve hayat kurtarıcıdır. Alışverişimizi, iletişimimizi ve her türlü öğrenmelerimizi buradan gerçekleştirebiliriz.”

Ö46: “Dijital vatandaşlık bilgisayar gibidir. Çünkü; bilgisayarlar sayesinde alış-verişten bankacılığa, araştırmadan iletişime, birçok işlemlerimizi yapabiliyoruz. Teknoloji sayesinde ödevlerimizi, araştırmalarımızı, alışverişlerimizi vb rahatlıkla bilgisayarlar üzerinden yapabiliyoruz. Dijital vatandaşlıkta günlük yaşamdaki birçok şeyi kolaylıkla tek tıkla yapmamızı sağlar. Bu nedenle dijital vatandaşlık bilgisayar gibidir.”

Ö66: “Dijital vatandaşlık çöp kovası gibidir. Çünkü; nasıl ki bütün insanlar çöplerin çöp kovasına atılacağını bilmesine rağmen çöpler yere atılıyorsa dijital vatandaşlıkta olması gereken bütün kurallara rağmen uymayanlar olabilmektedir. Kurallara uymayı bilenleri; dijital ortamlarda güçlü şifreler kuran, kendi sorumluluklarını bilen, kendi hakkını bilip başkalarının haklarını çiğnemeyen insanlar olarak ifade edebiliriz.”

Ö34: “Dijital vatandaşlık alışveriş sepeti gibidir. Büyük bir avm ye gittiğimizde sepetimize her türlü ürünü doldurabildiğimiz gibi dijital vatandaşlıkta sağlıktan erişime, güvenlikten ticarete, hukuktan etiğe günlük yaşantımızın her alanını ve anını doldurur.”

Öğretmen adaylarının gündelik yaşam olarak dijital vatandaşlık kategorisine ait metaforlarına şekil 6’da yer verilmiştir.

Şekil 6. Gündelik Yaşam Olarak Dijital Vatandaşlık Kategorisi Temaları

Şekil 6’ya göre aday öğretmenlerin gündelik yaşam olarak dijital vatandaşlık kategorisine ait ortaya koydukları 7 farklı toplam 13 metafor vardır. Bu metaforlar,

puzzle (f=3), kahve (f=2), sayı (f=1), oyun (f=2), sarmaşık (f=3), mantar (f=1), ve haber kaynağı (f=1) şeklindedir. Bu metaforlara ait bazı örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö82: “Dijital vatandaşlık puzzle gibidir. Çünkü; puzzle parçaları tek başına anlam ifade etmezler. O parçalar bir araya gelince ancak anlamlı bir bütün ortaya çıkar. Dijital vatandaşlığı da oluşturan puzzle parçaları vardır. Bunlar, dijital sağlık, hukuk, erişim, okuryazarlık gibi. Bu parçalar bir bütün olarak bir araya gelince ortaya anlamlı bir dijital vatandaş çıkar.”

Ö6: “Dijital vatandaşlık kahve gibidir. Kahveyi bilinçli ve sınırlı bir şekilde içtiğimizde bize zarar vermez. Ama bilinçsizce ve sınırsızca içtiğimizde insanlara zarar verebilir. Şimdi, dijital vatandaşlık bilgi teknolojilerini etik, eleştirel, bilinçli ve güvenli kullanım değil midir? Kahveyi teknolojiye benzetelim teknoloji araç ve gereçlerini bilinçsiz ve güvensiz kullanırsak insanlara zarar verir. Aksi kullanımda fayda sağlar.”

Ö77: “Dijital vatandaşlık sayı gibidir. Çünkü; öğrenmeye en kolay basamaktan başlarız. Sayıların gittikçe büyümesi gibi dijital vatandaşlıktaki bilgi ve deneyimlerimiz de büyür. Bu bilgiler bize tecrübe kazandırır. Günlük hayatımızı şekillendirmemize yarar. Örneğin, dijital güvenlikte harf, işaret ve sayıları kullanırız. Ne kadar güçlü ve uzun bir şifre oluşturursak güvenliğimiz o kadar artar. Sayılar büyüdükçe dijital vatandaşlık tecrübemiz, bilgimiz ve deneyimimiz artar. Günlük hayatta da bu tecrübeleri kullanırız.”

Ö71: “Dijital vatandaşlık oyun gibidir. Çünkü; iyi oynamasını bilersen eğlendirir ve faydalıdır. Oyunun kurallarını iyi bilersen oyunda başarılı olursun ve zevk alırsın. Yani bilgi ve iletişim teknolojilerini iyi kullanırsan bu vatandaşlıkta aslında gerçek hayatta başarılı ve mutlu olursun.”

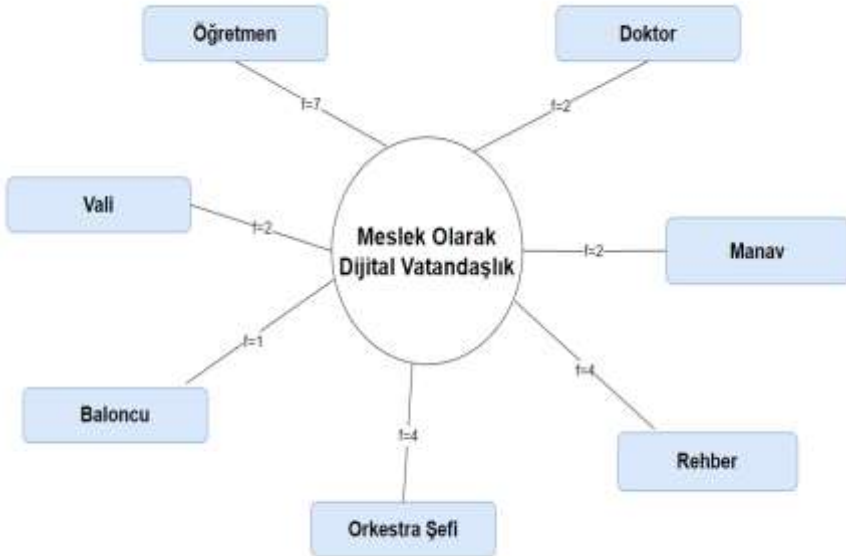
Ö53: “Dijital vatandaşlık sarmaşık gibidir. Çünkü; günümüzde olduğu gibi dijital vatandaşlık dijital anlamda en temel öğelerdendir. Dijital vatandaşlığı sarmaşığa benzetmemin amacı, sarmaşık tek bir kökten çıkan her yere uzanan ve her yeri kaplayan bir bitki olduğu için dijital vatandaşlığı sarmaşığa benzetebiliriz. Eğer

sarmaşığın kökünü sulamazsak yani dijital vatandaşlığı doğru kullanmazsak sarmaşık büyümmez ve uzanamaz. Dijital vatandaşlıkta aynı sarmaşık gibidir. Dijital vatandaşlığın özellikleri, alt boyutları ve yönleri bizim daha bilinçli vatandaş olmamızı sağlar.”

Ö46: “Dijital vatandaşlık mantar gibidir. Çünkü; mantarların bilinçsiz yenilmesi durumunda zehirlenme ihtimali vardır. Dijital ortamları kullanırken dikkatli olmazsak, gerekli önlemleri almazsak, uyarılara uymazsak ve öğrendiklerimizin doğruluğunu araştırmazsak mantar gibi bizi zehirleyebilir.”

Ö66: “Dijital vatandaşlık haber kaynağı gibidir. Çünkü; edindiğimiz bir haberin kaynağının doğru ve güvenilir olması önemlidir. Bu bilgiye göre duygu, düşünce ve davranışlarımızı yönlendiririz. Günümüz yaşantısında da dijital ortamlardan edindiğimiz bilgilere göre yaşantımızı şekillendiririz.”

Öğretmen adaylarının meslek olarak dijital vatandaşlık kategorisine ait metaforlarına şekil 7’de yer verilmiştir.

Şekil 7. Meslek Olarak Dijital Vatandaşlık Temasına Ait Kategoriler

Şekil 7'ye göre aday öğretmenlerin gündelik yaşam olarak dijital vatandaşlık kategorisine ait ortaya koydukları 7 farklı toplam 22 metafor vardır. Bu metaforlar, öğretmen (f=7), doktor (f=2), manav (f=2), rehber (f=4), orkestra şefi (f=4), baloncu (f=1), ve vali (f=2) şeklindedir. Bu metaforlara ait bazı örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö34: *“Dijital vatandaşlık öğretmen gibidir. Çünkü; ondan öğreneceğimiz çok bilgi var. Bu bilgileri hayata geçirebilmemiz için yol göstericidir. Yanlış bir şey yaptığımız-da veya çıkmaza girdiğimizde bize yardımcı olan öğretmen gibidir. Nasıl ki öğretmen öğrencilerine bir ışık olur, dijital vatandaşlıkta uçsuz bucaksız sanal dünya da bizlere yol gösteren ışık gibidir. Bize sanal alışverişi, güvenliğimizi sağlamamızı, haklarımızı, etik davranmayı ve iletişimi nasıl gerçekleştireceğimizi öğretir.”*

Ö12: *“Dijital vatandaşlık doktor gibidir. Çünkü; bilinçsiz kullanılan ve bağımlısı haline gelen teknoloji karşısında atılan sağlıksız adımlara karşı ve yaşanan sağlıksız durumlara karşı tıpkı bir doktor gibi başvurabileceğimiz dijital vatandaşlıktır.”*

Ö18: *“Dijital vatandaşlık manav gibidir. Bir manavda tatlı, ekşi, acı her türlü meyve ve sebze bulabiliriz. Sağlıklı beslenmemiz için manav önemlidir. Günümüz yaşantısında sanal dünyada karşılaşacağımız olumlu olumsuz her türlü durum karşısında dijital vatandaşlık bize nasıl tedbir alacağımızı ve nasıl davranacağımızı göstermesi bakımından önemlidir.”*

Ö26: *“Dijital vatandaşlık rehber gibidir. Çünkü; rehberler gezmeye gittiğimiz yerlerde o yeri bize tanıtan ve özelliklerini anlatan kişilerdir. Sanal dünyada nasıl davranmamızı ve neler yapmamızı gerektiğini bize tanıtacak ve anlatacak olan rehber dijital vatandaşlık bilincidir.”*

Ö37: *“Dijital vatandaşlık orkestra şefi gibidir. Orkestra birçok müzik aletinin ahenkli bir şekilde bir araya gelmesinden oluşur. Orkestra şefi bunları yönlendiren ve komut veren kişidir. Dijital vatandaşlığında birçok alt boyutu vardır. Bu alt boyutların ahenkli bir şekilde bir araya gelmesi ve yönetilmesi için şefe yani dijital vatandaşa ihtiyaç vardır.”*

Ö96: *“Dijital vatandaşlık baloncu gibidir. Çünkü; elindeki balonlar birer teknolojik dijital araçlardır. Şöyle düşünecek olursak dijital vatandaş baloncu ve elindeki balonlarda dijital vatandaşlığın boyutlarıdır. Eğer baloncu elindeki balonları uygun şekilde kullanırsa kendine ve topluma faydalı olur ama kullanamazsa elindeki balonlar bir bir patlar.”*

Ö42: *“Dijital vatandaşlık vali gibidir. Vali bir ilin en büyük idari amiridir. O ilin sağlık, güvenlik, adalet, eğitim, iletişim, ticari hayatı vs. validen sorumludur. Dijital vatandaşlarda dijital dünyada dijital sağlıklarından, güvenliklerinden, hukuktan, etik-ten, eğitimden, ticaret ve iletişimlerinden sorumludurlar.”*

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada öğretmen adaylarının günümüz vatandaşlık türü olan dijital vatandaşlığa yönelik metaforları belirlenmiştir. Olgu bilim deseninde yürütülen çalışmada veriler tek bir sorudan oluşan soru formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmış ve kodlayıcılar arasındaki görüş uyumu % 92,7 olarak hesaplanmıştır.

Öğretmen adayları dijital vatandaşlıkla ilgili olarak 6 kategoride toplam 43 farklı metafor üretmişlerdir. Bu kategoriler, hayati/değerli olarak, yol gösterici olarak, yaşam alanı olarak, gündelik yaşam olarak, meslek olarak ve eşya olarak dijital vatandaşlık şeklindedir.

Öğrenciler, dijital vatandaşlığı hayati/değerli olarak görmektedirler. Bu kategoride konu ile ilgili öğrenciler tarafından, hayat, güvenlik duvarı, zırh, su, ağaç, dişli çark ve hava metaforları üretilmiştir. Öğretmen adayları 18 – 24 yaş arası genç yetişkinler grubunda yer aldığı için teknolojiyi en yoğun olarak kullanan grup (TÜİK, 2021) arasında yer almaktadır. Sosyal medya, oyun, araştırma, ödev, gündem takibi gibi birçok farklı amaç ve nedenlerle interneti ve dijital cihazları yoğun olarak kullanan aday öğretmenler dijital vatandaşlığı da bu anlamda hayati ve değerli olarak görmektedirler.

Dijital vatandaşlıkla ilgili olarak üretilen bir diğer kategori yol gösterici olması kategorisidir. Bu kategoride, Atatürk ilkeleri, anne, anayasa, navigasyon, kumanda ve ışık metaforları öğrenciler tarafından üretilmiştir. Dijital vatandaşlara günümüzde dijital içeriğin nasıl oluşturulacağına öğretmesinden ziyade dijital hak ve sorumluluklar çerçevesinde bilinçli, güvenli ve etkin kullanımın öğretilmesi gerekir (Çubukçu ve Bayzan, 2013). Meslek yaşamlarında öğretmen olarak öğrencilere bu özellikleri kazandırabilmeleri onlara yol gösterici olabilmeleri için öğretmen adaylarının metaforları arasında yol gösterici olarak dijital vatandaşlığı değerlendirmeleri önemlidir.

Öğretmen adayları dijital vatandaşlığı yaşam alanı olarak da değerlendirmektedirler. Bu kategoride okyanus, orman, gezegen, siber dünya, köy, kütüphane, gemi ve ağ metaforlarını üretmişlerdir. Öğrencilerin günlük yaşamında dijital cihazlar ve uygulamalar önemli bir yer edindiği için dijital vatandaşlığı yaşam alanı olarak değerlendirmiş olabilirler. Blaj – Ward ve Winter (2019) dijital vatandaşlığı bir seçim olarak değil zorunluluk olarak belirtmişlerdir. Bu nedenle dijital vatandaşlığı bir yaşam alanı yani gündelik yaşam alışkanlıkları olarak görüp güvenli hale getirmek gerekir (Tapingkae vd., 2020).

Gündelik yaşam olarak dijital vatandaşlık kategorisinde puzzle, kahve, sayı, oyun, sarmaşık, mantar ve haber kaynağı metafor olarak ifade edilmiştir. Bu kategoride öğrenciler dijital vatandaşlığı, puzzle olarak ifade ederken alt boyutları ile kendi içinde bir sistem olduğunu, sayı, oyun ve sarmaşık metaforlarıyla hayatımızda ayrılmaz bir yer edindiğini, mantar ve haber kaynağı metaforlarıyla sorgulayıcı yaklaşımın dijital vatandaşlıktaki yerini vurgulamışlardır. Choi (2016) dijital vatandaşları yetiştirirken verilecek eğitimde eleştirel yaklaşımın öneminden bahsederken, Choi, Glassman ve Cristol (2017) genç yetişkinlerle yaptıkları çalışmada katılımcıların interneti daha çok eleştirel bakış açısı geliştirmek ve e ticaret için kullandıklarını öne sürmüşlerdir.

Meslek olarak dijital vatandaşlık kategorisinde, öğretmen, doktor, manav, rehber, baloncu, orkestra şefi ve vali meslekleri metafor olarak belirlenmiştir. Bu

meslekler içinde ise kendi meslekleri olan öğretmenliği en fazla öne çıkarmalarının sebebi olarak öğretmenliğin, öğretici olması, yol gösterici olması ve öğrenenlerin hayatlarına dokunuşlar yapan meslek olması söylenebilir. Özer ve Albayrak Özer (2018) sosyal bilgiler öğretmeni adayları ile (2019) yılında sınıf öğretmeni adayları ile yaptıkları çalışmalarda öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkla ilgili ihtiyaçlarını ortaya koyarken üniversitelerde öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık düzeylerini geliştirmeye dönük kazanımlara yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların meslek olarak öğretmenliğe benzetmeleri rol model olma eğiliminde oldukları şeklinde ifade edilebilir. Öğretmenlerin öğrenenlere teknolojinin ve sosyal medyanın kullanımı ile dijital vatandaşlıkta rol model olarak rehberlik etmeleri gerekir (Ribble, 2011). Lindsey (2015) benzer şekilde öğretmen adaylarının dijital vatandaşlığı tanıtip rol model olma eğiliminde olduklarını tespit etmişlerdir.

Katılımcılar, eşya olarak dijital vatandaşlık kategorisinde, anahtar, ayna, beyaz eşya, şemsiye, sihirli lamba, bilgisayar, çöp kovası ve alışveriş sepeti metaforlarını ortaya koymuşlardır. Bu eşyaların günlük yaşantımızda yaygın bir şekilde kullanılması ve işlevsel olması öğrencilerin dijital vatandaşlığı günümüz bireysel ve toplumsal yaşantısında olmazsa olmazlarımız arasında görüyor olmalarından kaynaklı olabilir. James, Weinstein, ve Mendoza (2019) dijital teknolojilerin hayatımızın olmazsa olmazı olduğunu gençlerin dijital yaşamın avantajlarından faydalanmasını sağlayarak sosyalleşme, olumlu kişilik edinme ve demokratik katılımlarını sağlamanın önemini vurgulamışlardır.

Öğretmen adayları, genel olarak dijital vatandaşlıkla ilgili ürettikleri metaforlar günlük yaşamdan ve sıklıkla kullanılan eşyalardan olmuştur. Meslek olarak dijital vatandaşlığı en fazla, eğitimini aldıkları öğretmenliğe ve birbirinden saygın birçok farklı mesleğe benzetmişlerdir. Ayrıca dijital vatandaşlığı hayati ve yol gösterici olarak görmekte-dirler. Bu kapsamda öğretmen adaylarının dijital vatandaşlığı önemsedikleri ve günümüz hayatının bir parçası olarak gördükleri ifade edilebilir.

Kaynakça

- Balaban, T. & Yapıcı, M. (2013). Türkçe Öğretmen Adaylarının Tasavvufa İlişkin Metaforları, *Electronic Turkish Studies*, 8(9), 745-755.
- Banks, J. A. (2004). Teaching for Social Justice, Diversity, and Citizenship in a Global World. *The Educational Forum*, 68 (4), 296-305.
- Blaj-Ward, L. & Winter, K., (2019). Engaging Students As Digital Citizens. *Higher Education Research and Development*, 38 (5), pp. 879-892. ISSN 0729-4360
- Choi, M. (2016). A Concept Analysis of Digital Citizenship For Democratic Citizenship Education in The İnternet Age. *Theory & Research in Social Education*, 44(4), 565-607.
- Choi, M., Glassman, M., & Cristol, D. (2017). What It Means to Be A Citizen in The Internet Age: Development of A Reliable And Valid Digital Citizenship Scale. *Computers & Education*, 107, 100–112. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2017.01.002>
- Çubukçu, A. & Bayzan, Ş. (2013). Türkiye’de Dijital Vatandaşlık Algısı ve Bu Algıyı İnternetin Bilinçli, Güvenli ve Etkin Kullanımı ile Artırma Yöntemleri, *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 5, 148-174.
- Demir, C.E. (2007). Metaphors as a Reflection of Middleschoolstudents’ Perception of School: A Crosscultural Analysis. *Educational Research and Evaluation*, 13(2), 89-107
- Farmer, L. (2010). 21. Century Standarts for Information Literacy. *Leadership*, 39 (4), 20-22.
- Giorgi, A. & Giorgi, B. (2003). *Qualitative Pschology*. Sage Publica-tion.
- Girmen, P. (2007). *İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma ve Yazma Sürecinde Metaforlardan Yararlanma Durumları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ISTE (International Society for Technology in Education). (2016). Digital Citizenship Defined: Teach the Nine Elements to Enhance Students’ Safety, Creativity and Empathy”. https://otis.coe.uky.edu/DDL/Digital_Citizenship_Downloadable_10-2016_v11_web.pdf
- James, C., Weinstein, E., & Mendoza, K. (2019). *Teaching digital citizens in today's world: Research and insights behind the Common Sense K–12 Digital Citizenship Curriculum*. Common Sense Media.
- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford University Press.
- Lindsey, L.A. (2015). *Preparing Teacher Candidates for 21st Century Classrooms: A Study of Digital Citizenship*, Doctoral Thesis, Arizona State University.
- Mercimek, B., Yaman, N., Kelek, A., & Odabaşı, H. (2016). “Dijital dünyanın yeni gerçeği: Troller”. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 67-77. <https://dergipark.org.tr/en/pub/trkefd/issue/21483/230247>
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation* (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Nobel Yayın Dağıtım.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*, Sage Publication.
- Özer, Ü. & Albayrak-Özer, E. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Dijital Vatandaşlık Eğitimi İhtiyaçları. *International Congress on Politic, Economic and Social Studies*. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.

- Özer, E.A., & Özer, Ü. (2019). Digital Citizenship Training Needs of Primary School Teacher Candidates. (Ed. C. Atar & H. Bağcı) Current Studies in Pre-service Teacher Education. Cambridge Scholar Publishing
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative Research & Evaluation Methods: Integrating Theory and Practice* (3. Baskıdan Çeviri). M. Bütün ve S. B. Demir (Çev Ed.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ribble, M. (2011). *Digital Citizenship in Schools*,(Cilt 2nd Edition). The International Society for Technology in Education (ISTE).
- Saban, A. (2008). Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Schattle, H. (2008). Education For Global Citizenship: Illustrations of İdeoloji-Cal Pluralism And Adaptation. *Journal of Political Ideologies*, 13 (1),73-94
- TÜİK (2021), Türkiye İstatistik Kurumu, Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması”, [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437)
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

All the developments in technology have affected every field and everyone like a flood. Technological devices and the internet can be considered this the main actors of the developments in the field of technology. One of the areas affected by these changes has been citizenship. Today, citizenship has emerged from its traditional state and turned into a digital state that is carried out in electronic environments in two directions, and the concept of digital citizenship has emerged.

Digital citizenship can be expressed as the current state of citizenship. Farmer (2010) defines digital citizenship as citizens who can access information on the internet and use this information for both individual and social well-being. Digital citizens are individuals who display a critical approach when using information and communication technologies, pay attention to ethical values, and fulfill their responsibilities in information sharing and other behaviors (Mercimek, Yaman, Kelek, & Odabaşı, 2016). We can define individuals as digital citizens who have basic knowledge and skills and who can consciously perform both official and daily activities in the digital world this which they access with a digital device and internet connection.

The International Educational Technologies Association (ISTE) has determined seven standards that should be found in learners in 2016. One of these standards is digital citizenship. Accordingly, learners act in a safe, legal and ethical manner, knowing the responsibilities of living, learning, communicating and working in the digital world.

Students:

- 1-They know that what they do in digital environments creates a digital footprint by protecting their own digital identities,
- 2-Exhibit positive, safe, legal and ethical behavior while carrying out all kinds of transactions in digital environments,
- 3- Knowing what intellectual property is, they act accordingly,
- 4- They preserve their personal data in a way that protects digital security (ISTE, 2016).

Metaphor means meta (over, above) and pherein (carrying) as a word (Demir, 2007). Metaphors can have different meanings in different fields of. For example; In Sociology and Philosophy, analogy; In the field of Literature and Linguistics, metaphor; In the field of Educational Sciences, it is mostly used in the sense of analogy (Balaban and Yapıcı 2013). Metaphors are a way of creating maps in people's minds. Thanks to this method, people use high-level thinking skills such as daydreaming and creative thinking and enables hem to associate them with their own lives (Girmen, 2007).

It is important to determine the feelings, thoughts and perceptions of pre-service teachers, who will provide students with digital citizenship skills in their professional lives, and to determine their deficiencies or competencies. There is no study in the literature examining metaphors for the concept of digital citizenship. In this respect, it is anticipated that the study will fill the gap in the literature. Within the scope of the study, answers to the following questions were sought;

1-Which metaphors do pre-service teachers explain the concept of digital citizenship?

2- Under which categories can the metaphors related to digital citizenship determined by the teacher candidates be grouped in terms of their common characteristics?

Method

1. Research Design

The qualitative research model was used in the study, which aimed to determine the metaphors of teacher candidates for the concept of digital citizenship. Qualitative research is a model that tries to explain how people interpret their experiences, thoughts and perspectives (Merriam, 2013). In the research, the phenomenology design was used as a design. According to the phenomenological approach, there is no single truth and no single truth. Our reality and knowledge may change according to the perceptions and perspectives of people and the effects of the circumstances and conditions we are in (Giorgi & Giorgi, 2003). Phenomenology studies focus on how people feel, describe, judge, make sense of and perceive phenomena (Patton, 2014). In this sense, the phenomenology design was used in the study as it was tried to determine the views, perceptions and evaluations of the pre-service teachers on the concept of digital citizenship.

2. Working Group

The study group of the research consists of pre-service teachers who took courses on information and technology under different names and participated in the study voluntarily. For this reason, criterion sampling, one of the purposeful sampling types, was used in the study. Criterion sampling is the type of sampling in which participants who meet the criteria determined in line with the main purpose of the research are included in the research (Yıldırım & Şimşek, 2018). 65.4% (n=72) of the teacher candidates were female, 34.6% (n= 38) were male; 42.7% (n=47) were in the 2nd grade, 57.3% (n=63) were in the 3rd grade; 24.5% (n=27) of them are special education teachers, 43.6% (n=48) of them are primary school teachers, and 31.9% (n=35) of them are studying Turkish language teaching.

3.Data Collection Tool

Data from teacher candidates is like Digital Citizenship; because was collected in a semi-structured form as a sentence. In metaphor studies, the concept of "like" is used to reveal the relationship between the situation and the source, and the concept "because" is used to reveal the reason for the metaphor (Saban, 2008). The data collection tool used in the study was presented to the ethics committee and it was decided that there was no objection

in terms of ethical principles with the decision of Hatay Mustafa Kemal University, Social and Human Sciences Scientific Research and Publication Ethics Committee, dated 02.11.2022 and numbered 09. Before the data were collected, information about the study and metaphor was given to the participants.

4. Data Analysis

In the study, the data obtained from the pre-service teachers were analyzed by content analysis. Content analysis is an analysis technique in which categories, themes and codes are created by using words or phrases obtained from the text without changing the essence of a text (Büyüköztürk, et al., 2020). The data obtained in line with the research problems determined in the study were collected under the codes and the codes showing common features were collected under the categories. In this sense, content analysis was used for the data in the study.

5. Validity and Reliability

Some precautions were taken to ensure the validity and reliability of the study. In order to ensure the validity of the study, the opinions of the participants were taken and presented in the form of direct quotations. In addition, in the method part of the study, the rationale for the design, the study group, the reason for the sample, the data collection tool and the analysis were explained in detail in order to ensure validity. For the reliability of the research, the findings obtained as a result of the analysis are presented as direct quotations without comment. On the other hand, for the reliability of the study, the agreement between the coders was checked using the Miles and Huberman (1994) opinion agreement formula. The agreement rate among the coders was determined as 92.7%.

Discussion and Conclusion

Pre-service teachers produced a total of 43 different metaphors in 6 categories regarding digital citizenship. These categories were determined as vital/valuable, as a guide, as a living space, as daily life, as a profession, and as digital citizenship as a commodity.

Students see digital citizenship as vital/valuable. In this category, metaphors of life, firewall, armor, water, tree, gear wheel and air were produced by the students related to the subject.

Another category produced in relation to digital citizenship is the category of guiding. In this category, Atatürk's principles, mother, constitution, navigation, command and light metaphors were produced by students.

Prospective teachers also consider digital citizenship as a living space. In this category, they produced the metaphors of the ocean, forest, planet, cyber world, village, library, ship and network. They may have considered digital citizenship as a living space, as digital devices and applications have gained an important place in the daily lives of students.

In the category of digital citizenship this everyday life, puzzles, coffee, numbers, games, ivy, mushroom and news source are expressed as metaphors. In this category, while expressing digital citizenship as a puzzle, students emphasized that it is a system this with its sub-dimensions, that it has an inseparable place in our lives with the metaphors of number, game and ivy, and the place of the questioning approach in digital citizenship with the metaphors of mushroom and news source.

In the category of digital citizenship as a profession, the professions of teacher, doctor, green-grocer, guide, balloonist, conductor and governor were determined as metaphors. Among these professions, it can be said that the reason why they put their own profession, teaching,

to the fore the most, is that it is a teacher, a guide, and a profession that touches the lives of learners.

In the category of digital citizenship as goods, the participants put forward the metaphors of keys, mirrors, white goods, umbrellas, magic lamps, computers, dustbins and shopping baskets.

The metaphors that pre-service teachers generally produced about digital citizenship were from daily life and frequently used items. They compared digital citizenship as a profession to the teaching they received their education and to many different professions that are more respected than each other. They also see digital citizenship as vital and guiding. In this context, it can be stated that pre-service teachers care about digital citizenship and see it as a part of today's life.